

การมีส่วนร่วมของสาธารณะในกระบวนการสันติภาพ และการพัฒนา “Common Space”

IPP
15

Insider Peacebuilders Platform

พื้นที่กลางสร้างสันติภาพจากคนใน

กุมภาพันธ์
2558
ปัตตานี

หัวข้อ:	การมีส่วนร่วมสาธารณะในกระบวนการสันติภาพและการพัฒนา “Common Space”
วิทยากร:	Dr.Norbert Ropers ที่ปรึกษาอาวุโส สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้
เวลา:	7-8 กุมภาพันธ์ 2558
สถานที่:	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

เมื่อเกิดกระบวนการพูดคุยหรือเจรจาสันติภาพขึ้น องค์การภาคประชาสังคมและสาธารณชนในวงกว้างจำเป็นต้องยิ่งที่จะต้องคุยกันถึงวิธีการต่างๆ ที่ประชาชนจะสามารถเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการดังกล่าวได้ ซึ่งเราจะมาวิเคราะห์ร่วมกันว่าประชาชนจะสามารถเข้าไปเกี่ยวข้องในรูปแบบใดบ้าง

10 รูปแบบการมีส่วนร่วมสาธารณะในกระบวนการสันติภาพ

10 โมเดล/กลไกที่ควรแสดงสาธารณะ/ภาคประชาสังคมสามารถเข้าไปเกี่ยวข้องในความพยายามสร้างสันติภาพของแอฟริกา						
ที่	โมเดล/กลไก	กรณีตัวอย่าง	จุดแข็ง	ความท้าทาย	การประยุกต์ใช้	จชต./ปัตตานี ?
1	การเป็นตัวแทนทางตรง	เยเมน 2013/14 DRC, เบนิน	• ความชอบธรรมสูง	• ใช้เฉพาะในกรณีพูดคุยระดับชาติ		
2	สถานะผู้สังเกตการณ์	ไลบีเรีย 2003 (CSO 3องค์กรเกี่ยวข้อง)	• ความโปร่งใส • การสร้างสะพานเชื่อม	• การเจรจาที่แท้จริง "ไม่ได้ออกจากกรอบพูดคุยแบบทางการ"		
3	ฟอรัมที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการ	อัฟกานิสถาน 2011	• ความเห็นสาธารณะปรากฏเห็นชัด	• ใครจะได้รับความเห็น • แยกขาดจากการพูดคุยแบบทางการ		
4	ฝ่ายขัดแย้งใหญ่เป็นที่ปรึกษา	เคนยา 2007/8	• ผู้เชี่ยวชาญ & ตัวเชื่อมในวงรอบรับเห็นร่วมกัน	"		
5	"Common Space"	เลบานอน/เนปาล, ไชปรัส 2014	• ครอบคลุมทุกกลุ่ม • เครือข่ายรอบๆ 1 ระดับ	• งานยาก • ไม่รับรองว่าแตรด 1 จะนำไปใช้		
6	การตัดสินใจสาธารณะ (ประชามติ)	ไอร์แลนด์เหนือ 1998 (เห็นด้วย) ไชปรัส 2004 (ฝ่ายหนึ่งปฏิเสธ)	• ความชอบธรรมสูง	• ความเสี่ยงสูง		
7	กลไกการดึงฝ่ายอื่นๆ ให้มาสื่อสารร่วมหลังมีข้อตกลง	เคนยา 2008 (กลไกที่ไปปฏิบัติ) ฟิลิปปินส์ (การตัดสินใจ)	• สเปกตรัมกว้าง	• ใครจะได้รับความเห็น • ใครจะได้รับความเห็น		
8	การริเริ่มของกลุ่มประชาสังคมในระดับบน	จอร์เจีย-ออสเซตี การพูดคุย T-1.5 (ยังดำเนินต่อไป)	• สามารถเป็นไปได้อย่างไม่เปิดเผย • แฝงที่เห็นที่จริง	• สองฝ่ายมีวิสัยทัศน์?		
9	เวทีรับฟังความเห็นสาธารณะ, โพลล์สันติภาพ	ไอร์แลนด์เหนือ (1990s+ 2000s)	• เป็นวิธีที่ CSOs มักใช้ทำงาน • ความชอบธรรมสูง	• ใครจะเป็นฝ่ายเริ่ม?		
10	ปฏิบัติการของมวลชน	เนปาล 2006 (เห็นด้วยกับกระบวนการ) ศรีลังกา 2002-5 (ดำเนินการ)	• สามารถทั้งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สุด	• เป้าหมายคืออะไร?		

10 รูปแบบ/โมเดลนี้จะเกี่ยวข้องกับรัฐบาลและกลุ่มขบวนการต่อต้านรัฐด้วย โดยระดับความเกี่ยวข้องก็จะลดหลั่นตามกันขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของรัฐบาล เนื่องจากหากฝ่ายรัฐบาลไม่ให้ความสำคัญ พื้นที่การมีส่วนร่วมสาธารณะสำหรับประชาชนและผู้เกี่ยวข้องก็จะเกิดขึ้นยาก

รายละเอียดดังรูปประกอบด้านบนและตารางประกอบด้านล่างแสดงถึงวิธีการต่างๆที่ประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมสาธารณะอย่างไรบ้าง และที่ควรให้ความสำคัญ คือรูปแบบที่ 10 ปฏิบัติการของมวลชน (Mass Action) (รูปแบบลำดับท้ายสุดจากด้านล่าง) เพราะแม้ว่ารัฐบาลจะเพิกเฉยไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของสาธารณะ ภาคประชาชนก็สามารถจะดำเนินการได้ในรูปของปฏิบัติการมวลชน จากนั้นจะอธิบายทั้ง 10 รูปแบบการมีส่วนร่วมสาธารณะอย่างเป็นลำดับว่าเป็นช่องทางและกลไกที่จะมีส่วนในกระบวนการสันติภาพได้อย่างไร พร้อมยกกรณีตัวอย่างให้เห็นจุดแข็งและข้อท้าทาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

[จากรูปข้างต้น สีแดงเข้มๆ มีความหมายถึงระดับความเข้มข้นที่ ‘ฝ่ายที่สาม’ หรือภาคประชาสังคมได้รับการยอมรับจากคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่ายในแตรค 1 (การเจรจาโน้ตัส) และสีเขียวคือ ระดับการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญของแตรค 2 (ผู้นำทางความคิดจากภาคส่วนต่างๆ) และแตรค 3 (ชุมชนคนส่วนใหญ่) แต่พลังการเปลี่ยนแปลงอาจไม่มากเท่ากับรูปแบบที่ได้รับการยอมรับบนโน้ตัสเจรจาอย่างเป็นทางการ]

อย่างไรก็ตาม ระดับความเข้มข้นที่ปรากฏดังกล่าวนั้นไม่ตายตัว หาก‘ฝ่ายที่สาม’ได้รับการยอมรับจากคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย ก็มีความเป็นไปได้สูงที่ข้อตกลงจะเกิดขึ้นได้จริง เช่น รูปแบบที่ 4 (ฝ่ายขัดแย้งเชิญเป็นที่ปรึกษา) - 5 (“คอมมอนสเปซ”) - 6 (การทำประชามติ - การตัดสินใจสาธารณะ) และ 7 (กลไกการดึงฝ่ายอื่นๆให้มีส่วนร่วมหลังการมีข้อตกลง) หรือในทางกลับกัน การเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมสาธารณะอาจจะริเริ่มจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและผลักดันให้คู่ขัดแย้งยอมรับโดยสามารถปรับดุลอำนาจระหว่างกันในภายหลังได้

10 โมเดล/กลไกที่ตัวแสดงสาธารณะ/ภาคประชาสังคมเข้าไปเกี่ยวข้องในความพยายามสร้างสันติภาพของแตรค 1

	โมเดล/กลไก	กรณีตัวอย่าง	จุดแข็ง	ความท้าทาย
1	การเป็นตัวแทนทางตรง (Direct Representation) ----- รูปแบบนี้เกี่ยวข้องกับโต๊ะเจรจาโดยตรงมากที่สุด โดยตัวแทนประชาสังคมเข้าไปนั่งในโต๊ะเจรจาร่วมกับคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย และเป็น	สาธารณรัฐเยเมน (ช่วงปี 2013/14), สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (Democratic Republic of Congo), สาธารณรัฐเบนิิน (ประเทศหนึ่งในแอฟริกาตะวันตก)	• ความชอบธรรมสูง เพราะเกิดจากการมีส่วนร่วมหลายฝ่ายที่พยายามหาข้อตกลงให้ได้ เปิดพื้นที่ให้คนส่วนน้อย และได้รับการยอมรับจากสังคมส่วนใหญ่ • เมื่อประชาสังคมเห็นด้วยและมีส่วนร่วมใน	• มีการใช้เฉพาะในการพูดคุยระดับชาติที่มีผู้มีส่วนได้เสียในวงกว้าง • บางกรณี หากมีประชาสังคมอยู่ด้วย การเจรจาที่แท้จริงระหว่างทั้งสองฝ่ายมักจะเกิดขึ้นหลังจากมากกว่า โดยที่ประชาชนไม่

	โมเดล/กลไก	กรณีตัวอย่าง	จุดแข็ง	ความท้าทาย
	รูปแบบที่เกิดขึ้นยาก แต่ก็มีความเป็นไปได้บ้าง ส่วนใหญ่เกิดจากการที่องค์การสหประชาชาติ (UN) หรือองค์กรระหว่างประเทศผลักดันให้คู่ขัดแย้งรับภาคประชาสังคมมานั่งบนโต๊ะเจรจาด้วย	- ที่เยเมน ภายใต้การเจรจาสันติภาพในรูปแบบนี้มีผู้คนเข้าร่วมบนโต๊ะเจรจามากถึง 650 คน นอกจากตัวแทนคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่ายแล้ว ยังมีตัวแทนจากเยาวชนรุ่นใหม่จำนวน 30 คนและอีก 30 คนเป็นตัวแทนภาคประชาสังคม เกิดจากการผลักดันจากต่างประเทศ ขณะนี้ยังดำเนินอยู่ - ที่เมียนมาร์ รูปแบบนี้กำลังเกิดขึ้น อาจจะมีคนเกี่ยวข้องประมาณ 1,500 คน ส่วนใครเกี่ยวข้องบ้างยังถกเถียงกันอยู่ 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายรัฐบาลทหาร ชนกลุ่มน้อยที่ถืออาวุธ และฝ่ายค้าน (พรรคการเมืองของอองซานซูจี) โดยฝ่ายกองกำลังติดอาวุธต้องการ ‘ฝ่ายที่สี่’ คือฝ่ายประชาสังคมเพิ่มเข้ามาด้วย ขณะนี้ยังไม่มีข้อสรุป	กระบวนการ ประชาสังคมจะเป็นฝ่ายที่สามในการช่วยดันข้อเสนอ เช่น ที่ “สาธารณรัฐเยเมน” ประชาสังคมมีส่วนโน้มน้าวให้สังคมรับข้อเสนอที่เกิดจากคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย	มีส่วนร่วม ผลที่ได้มักเกิดจากการคุยสองฝ่ายคู่ขัดแย้งนอกรอบ

	โมเดล/กลไก	กรณีตัวอย่าง	จุดแข็ง	ความท้าทาย
2	สถานะผู้สังเกตการณ์ (Observer Status) ----- ภาคประชาชน กลุ่มพลังทางสังคม นับเป็นผู้สังเกตการณ์บนโต๊ะเจรจาว่าคู่ขัดแย้งคุยอย่างไรกัน โดยสามารถสื่อสารถ่ายทอดสิ่งที่คุยกันออกนอกห้องได้ เพื่อทุกคนจะได้รับรู้	ไลบีเรีย ช่วงปี 2003 (ภาคประชาสังคม 3 องค์กร เข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์การพูดคุยสันติภาพอย่างเป็นทางการ ได้แก่ องค์กรที่ทำงานด้านผู้หญิง องค์กรสิทธิมนุษยชน และองค์กรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับศาสนิกสัมพันธ์)	• ความโปร่งใส • การสร้างสะพานเชื่อมเพื่อสื่อสารกับ ‘คนนอก’ โต๊ะพูดคุย	• ถ้า ‘ฝ่ายที่สาม’ สื่อสารในสิ่งที่คู่ขัดแย้งไม่ต้องการ สุดท้ายอาจจะทำให้ประเด็นที่คู่ขัดแย้งต้องการจะเจรจาจริงๆออกไปอยู่นอกโต๊ะ และประชาสังคมจะไม่ได้รู้ว่าสิ่งที่เจรจาจริงๆคืออะไร
3	ฟอรัมที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการ (Official Consultative Forums) ----- รัฐบาลตั้งภาคประชาชนและภาคประชาสังคม กลุ่มพลังทางสังคมแยกมาต่างหากเป็นวงคู่ขนานกับโต๊ะเจรจาสันติภาพ เพื่อเป็นเวทีปรึกษา ทั้งนี้ คนเข้าร่วมจะหลากหลายกว่าแบบที่ 4	อัฟกานิสถาน ช่วงปี 2011	• ความเห็นสาธารณะปรากฏเห็นชัดสู่โต๊ะการพูดคุยว่า ภาคประชาสังคมเสนออะไร	• ใครจะได้รับเชิญเข้าร่วม อำนาจอยู่ที่รัฐบาล ทำให้ตาลิบันไม่อยู่ในวงนี้ (ในฐานะคู่ขัดแย้งอีกฝ่ายหนึ่ง) • แยกขาดจากการพูดคุยแบบทางการ • คู่ขัดแย้งเจรจาจะฟังหรือไม่ฟังก็ได้ ขาดอำนาจการถ่วงดุลกับคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย

	โมเดล/กลไก	กรณีตัวอย่าง	จุดแข็ง	ความท้าทาย
4	คู่ขัดแย้งเชิญเป็นที่ปรึกษา (Parties invite Consultants) ----- คู่ขัดแย้งเชิญบางกลุ่มเป็นที่ปรึกษา อาจเป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านศาสนา กฎหมาย ด้านผู้หญิงที่จำเป็นต่อการเจรจา	เคนยา ช่วงปี 2007/8 (โคฟี อันนัน อดีต เลขาธิการองค์การสหประชาชาติแนะนำให้ทำแบบนี้ โดยเชิญบางคนบางกลุ่มเข้ามาเป็นที่ปรึกษาการพูดคุยเจรจา)	ผู้เชี่ยวชาญและ 'ตัวเชื่อมต่อ' (connectors) ฝ่ายต่างๆ ได้รับเชิญเข้าร่วม	- ใครจะได้รับเชิญเข้าร่วม ขึ้นอยู่กับรัฐบาล - แยกขาดจากการพูดคุยแบบทางการ
5	การสร้างพื้นที่กลางทำงานร่วมกัน (Common Space) ----- เป็นวงที่เชิญคนที่เกี่ยวข้องกับการพูดคุยและการแก้ไขปัญหาเข้ามาทำงานร่วมกัน สามารถเกิดขึ้นได้สองทาง คือรัฐบาลหนุนให้เกิดขึ้น หรือภาคประชาสังคมริเริ่มสร้างพื้นที่ขึ้นเองเลย ทว่าพื้นที่นี้ต้องได้รับการยอมรับจากคู่ขัดแย้งทุกฝ่าย	เลบานอน/ เนปาล/ ไชปรัส ช่วงปี 2014 กรณีเลบานอน มีกลุ่มสำคัญ 27 กลุ่มเป็นปากเสียงในการแก้ไขปัญหาและเป็นตัวแทนความคิดของคู่ขัดแย้ง เกิดขึ้นได้จากผู้มีอำนาจ 3 ฝ่าย คือ ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี และประธานรัฐสภาเชิญตัวแทน 27 กลุ่มเข้ามานั่งใน Common Space กรณีไชปรัส เป็นการริเริ่มจากนักธุรกิจ ผู้นำศาสนา และภาคประชาสังคมที่ติดขัดกับการเมืองที่ไม่มีทางออก จึงพัฒนาพื้นที่การทำงานร่วมกันมา	- การสร้างพื้นที่กลางทำงานร่วมกันนี้ แตกต่างจากรูปแบบที่ 4 เพราะต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งจริงๆ - เมื่อเกิดขึ้นแล้ว รูปแบบนี้จะกลายเป็นเครือข่ายหนุนเสริมกระบวนการสันติภาพได้ (Safety Net)	- เป็นงานยากที่จะเชิญทุกกลุ่มให้เข้ามาคิดหาทางออกด้วยกัน - ข้อเสนอที่ได้ไม่รับรองว่าแทรก 1 จะนำไปใช้

	โมเดล/กลไก	กรณีตัวอย่าง	จุดแข็ง	ความท้าทาย
		กรณีเนปาล รูปแบบนี้ทำให้ได้ข้อตกลงหยุดยิงเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนรัฐธรรมนูญ แต่ยังไม่ได้ข้อสรุปว่ารัฐธรรมนูญจะเป็นอย่างไร		
6	การตัดสินใจสาธารณะ (ประชามติ) (Public Decision making - Referenda) ----- เมื่อคู่เจรจาทกลงกันได้แล้ว จึงนำผลการตกลงนั้นมาถามความคิดเห็นประชาชน โดยให้สาธารณะตัดสินใจว่า รับผิดชอบหรือไม่ ออกมาเป็นประชามติ รูปแบบนี้จะเป็นกระบวนการที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมหลังการเจรจาสันติภาพ	ไอร์แลนด์เหนือ ปี 1998 (สาธารณะลงมติเห็นด้วย) ไชปรัส 2004 (คู่ขัดแย้งฝ่ายหนึ่งปฏิเสธ) - กรณีไอร์แลนด์เหนือ ข้อตกลง “Good Friday Agreement” ที่รัฐบาลอังกฤษตกลงที่จะถ่ายโอนอำนาจ (Devolution of Power) ให้แก่คณะผู้บริหารไอร์แลนด์เหนือ เพื่อให้ฝ่ายชาตินิยมไอร์แลนด์มีอิสระในการปกครองตนเอง การลงประชามติผลคือเห็นด้วย 70% จากมวลชนทั้งสองฝ่าย - กรณีไชปรัส (ได้ผลตรงกันข้าม) โคฟี อันนัน อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติใช้เวลาในการไกล่เกลี่ยถึง 5 ปี เพื่อนำ	ความชอบธรรมสูง เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ	ความเสี่ยงสูงในการล้มการเจรจาสันติภาพ หากประชาชนลงมติไม่รับในข้อตกลงนั้น สิ่งที่ทำมาทั้งหมดก็อาจสูญได้เช่นกัน

	โมเดล/กลไก	กรณีตัวอย่าง	จุดแข็ง	ความท้าทาย
		ข้อตกลงไปลงประชามติพบว่าประชาชนฝ่ายหนึ่งไม่เห็นด้วย ล้มการเจรจาทั้งหมดที่ใช้เวลามา 5 ปี หลังจากนั้นแทรก 1 ไม่เคยนำข้อตกลงไปถามประชาชนอีกเลย		
7	กลไกการดึงฝ่ายอื่นๆให้มีส่วนร่วมหลังมีข้อตกลง (Inclusive post-agreement mechanisms) ----- กลไกเกิดขึ้นหลังจากมีข้อตกลงจากคู่ขัดแย้งแล้ว โดยดึงภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในข้อตกลงดังกล่าว	เคนยา 2008 (กลไกนำข้อตกลงไปสู่การปฏิบัติ) । ฟิลิปปินส์ (การติดตามการหยุดยิง) - กรณีเคนยา มีการตั้งองค์กรจำนวนหนึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนสิ่งที่คู่ขัดแย้งเสนอมาให้เกิดขึ้นได้จริง มีส่วนในการติดตามประเมินผล ข้อตกลงหยุดยิงด้วย - กรณีฟิลิปปินส์กลไกที่ตั้งขึ้นสามารถบริหารจัดการผลักดันเป้าหมายในกระบวนการสันติภาพสำเร็จมากที่สุด และสามารถผลักดันข้อตกลงสันติภาพได้	มีประสิทธิภาพดี ในการขับเคลื่อนข้อตกลงสันติภาพ หรือข้อเสนอที่เกิดขึ้นภายใต้กระบวนการสันติภาพ	ใครจะได้รับเชิญให้เข้าร่วม (ต่างฝ่ายก็อ้างความชอบธรรมว่าตนเองควรเข้าร่วมตั้งนั้น ภาคประชาสังคมต้องคอยให้มากขึ้นว่าใครเป็นตัวแทนที่ชอบธรรมในกลไกนั้น)

	โมเดล/กลไก	กรณีตัวอย่าง	จุดแข็ง	ความท้าทาย
8	การริเริ่มของกลุ่มประชาสังคมในระดับบน (High level civil society initiatives) ----- ภาคประชาสังคมเป็นคนที่ริเริ่มให้มีการเจรจาระหว่างคู่ขัดแย้ง เกิดขึ้นจากการที่คู่ขัดแย้งไม่ยอมเริ่มต้นเจรจากันเอง หรือมีการเจรจากันแล้วแต่ไม่เป็นผล ภาคประชาสังคมจึงจัดพื้นที่/ริเริ่มให้มีการพูดคุยทั้งสองฝ่าย แต่ไม่ใช่ตัวแทนที่เป็นทางการ หากแต่เป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิดต่อทั้งสองฝ่ายมานั่งคุยกัน จนกลายเป็นแทรค 1.5 (อยู่กึ่งๆระหว่างแทรค 1 และแทรค 2)	จอร์เจีย อัฟกานิสถาน - กรณีจอร์เจีย ฝ่ายรัฐยอมรับกลไกนี้ - กรณีอัฟกานิสถาน รัสเซียซึ่งเป็นหนึ่งในคู่ขัดแย้งไม่ยอมรับกลไกนี้ ขณะที่ฝ่ายภาคประชาสังคมสามารถเชิญรัฐมนตรีของสองประเทศนี้มาคุยกันได้โดยไม่เป็นทางการ และทำให้เกิดวงพูดคุยขึ้นได้	- สำรวจความเป็นไปได้โดยไม่เปิดเผย สร้างความไว้วางใจระหว่างคู่ขัดแย้งได้ - เกิดเครือข่ายหนุนเสริมกระบวนการสันติภาพ (Safety Net)	คู่ขัดแย้งสองฝ่ายไว้วางใจใคร่ที่จะเข้ามาเป็นฝ่ายที่สามที่จะเชิญตัวแทนต่างๆมานั่งคุยกัน

	โมเดล/กลไก	กรณีตัวอย่าง	จุดแข็ง	ความท้าทาย
9	เวที/การรับฟังความเห็นสาธารณะ, โพลสันติภาพ (Public Hearing and Panels, Peace Polls) ----- ในกรณีโพลสันติภาพแตกต่างจากโพลสำรวจความคิดเห็นทางการเมืองที่คนไทยคุ้นเคย โดยตามหลักการแล้ว โพลสันติภาพจะต้องทำโดยการรับรู้และยอมรับจากคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย	ไอร์แลนด์เหนือ (1990s + 2000s)	• เป็นวิธีที่ประชาชนมีส่วนร่วม และทำมานานแล้ว • ความชอบธรรมสูง	• ใครจะเป็นฝ่ายเริ่ม • กรณีการเปิดเวทีรับฟังความเห็นสาธารณะ รัฐจะเปิดพื้นที่ให้มากน้อยเพียงใด เช่น จะมีตัวแทนกลุ่มขบวนการต่อต้านรัฐเข้ามานั่งในเวทีด้วยหรือไม่ และคนที่จัดเวทีจะถูกกดดันจากรัฐหรือไม่อย่างไร • ในส่วนของโพลสันติภาพ คู่ขัดแย้งสองฝ่ายที่ช่วยกันคิดจะยอมรับผลที่ออกมาได้มากน้อยแค่ไหน
10	ปฏิบัติการของมวลชน (Mass Action) ----- สามารถทำได้เลย ด้วยอำนาจอยู่ที่ประชาชนว่าจะทำหรือไม่ เช่น การเดินขบวนกดดันทางการเมืองของมวลชนฝ่ายต่างๆ หรือการณรงค์ทางการเมืองรูปแบบต่างๆ	เนปาล ปี 2006 (มวลชนเห็นด้วยกับกระบวนการสันติภาพ), ศรีลังกา ช่วงปี 2002-5 (มวลชนต่อต้านกระบวนการสันติภาพ) • มวลชนมี 2 แบบ กรณีเนปาล มวลชนนับหมื่นคนออกมากดดันให้สองฝ่ายคุยกันและเดินสู่สันติภาพ แต่อีกรูปแบบหนึ่งคือกรณีศรีลังกา มวลชนออกมากดดันให้รัฐบาลจัดการกับขบวนการปลดปล่อยพยัคฆ์หมัมฟี่แลม (LTTE) ซึ่งเป็นกลุ่มต่อต้านรัฐให้เด็ดขาด	• สามารถที่จะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่สุด	• เป้าหมายของการปฏิบัติการคืออะไรต้องชัดเจน

ทั้งนี้ ในแง่ของการนำรูปแบบต่างๆไปใช้ในความเป็นจริงนั้น จะไม่ได้ใช้เพียงแค่รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น อาจมีการผสมผสานหลายรูปแบบ โดยตัวอย่างข้างต้นจะเป็นพื้นฐานให้เรา มี ‘จินตนาการ’ และแนวทางประกอบการคิดพิจารณาว่า **ควรนำรูปแบบมาปรับใช้บ้างให้เหมาะสมกับแต่ละช่วงเวลาและแต่ละพื้นที่** รวมทั้งคิดว่าเป้าหมายที่นำมาใช้คืออะไร หรืออาจจะคิดให้นอกกรอบจากรูปแบบที่มีอยู่ สามารถสร้างสรรค์การมีส่วนร่วมสาธารณะรูปแบบใหม่ขึ้นมาใช้ในอนาคตได้ก็เป็นได้

ความสำเร็จของการสร้างสันติภาพไม่ได้วัดกันที่กิโลเมตร แต่วัดกันที่มิลลิเมตร ดังนั้น ต้องสะสมพลังและอย่าเพิ่งท้อ คนทำงานสันติภาพต้องอยู่กับความเป็นจริง **อะไรทำได้ทำไปก่อน** เช่น การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ 9 (การจัดเวที/การรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ) ควรทำกันอย่างมียุทธศาสตร์ โดยตระหนักว่าการทำเวทีสาธารณะในที่สว่ຍ่อมต้องระวังกความเสี่ยงที่เกิดขึ้นด้วย ไม่อยากให้อภัยได้ข้อจำกัดต่างๆ โดยทั่วไปคนทำงานสันติภาพต้องทำงานกับทุกรัฐบาล สิ่งที่เราคิดให้มากกว่าการเลือกว่าเราจะทำงานกับใครหรือไม่ทำงานกับใคร คือการเลือกบนพื้นฐานความจริงและข้อจำกัดของแต่ละรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลา เราเลือกไม่ทำงานกับรัฐบาลไม่ได้ เพราะเขาเป็นตัวแสดงหนึ่งที่เราต้องทำงานด้วยอย่างเลี่ยงไม่ได้

อย่างไรก็ตาม จากบทเรียนพื้นที่ความขัดแย้งทั่วโลกในภาพรวม ข้อตกลงสันติภาพที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลทหารที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งมักไม่ยั่งยืน โดยข้อตกลงจะมั่นคงกว่าเมื่อมาจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

‘คอมมอน สเปซ’ (Common Space) คืออะไรและจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

Common Space คือ **พื้นที่สำหรับการสร้างความเข้าใจและหาฉันทามติร่วมกัน** โดยผ่านการหารือระหว่างกันบนฐานของความรู้ และค่อยๆพัฒนาเป็นพื้นที่ที่ทุกฝ่ายสามารถเข้ามามีส่วนในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างปลอดภัย ทุกฝ่ายในที่นี้คือผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงและผู้ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งและรุนแรง ทั้งยังมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้าง **สะพานเชื่อมระหว่างความพยายามในการสร้างสันติภาพในระดับแทรก 1** (ผู้มีอำนาจในการกำหนดทิศทางแก้ปัญหาความขัดแย้ง) **เข้ากับระดับแทรก 2** (ภาคประชาสังคม ผู้นำความคิด) **และแทรก 3** (ประชาชนฐานราก) ตราบเท่าที่ Common Space ยังเป็นพื้นที่ที่เปิดให้มีการถกเถียงหาทางออกของความขัดแย้งอย่างอิสระปลอดภัย มันก็จะเป็น **Safety net** หรือ ข่ายหนุนเสริมให้กระบวนการสันติภาพแทรก 1 เดินต่อไปได้

เรียนรู้ Common Space จากบทเรียนแอฟริกาใต้

Common Space ริเริ่มครั้งแรกที่แอฟริกาใต้ ต้นทศวรรษ 90 เพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากนโยบายการปกครองแบบแบ่งแยกเชื้อชาติและการกีดกันสีผิวอย่างรุนแรง (Apartheid) ซึ่งแอฟริกาใต้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา และเผ่าพันธุ์ มีภาษาที่ใช้เป็นทางการถึง 11 ภาษา ชาวพื้นเมืองดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในแอฟริกาใต้ประกอบไปด้วยชนหลากหลายเผ่าพันธุ์ภายใต้การปกครองโดยคนผิวขาวที่เป็นคนกลุ่มน้อย

พรรคการเมือง ANC (African National Congress) เป็นพรรคแกนนำในการต่อสู้กับรัฐบาลแบ่งแยกสีผิวดำเนินการในลักษณะสงครามใต้ดิน ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลผิวขาวก็ได้จัดตั้งกองกำลังของคนวัยหนุ่มผิวขาวในลักษณะ

กองทัพอาซีฟ และมีอาวุธยุทโธปกรณ์ทันสมัยเพื่อต่อสู้กับกลุ่มคนผิวดำ สงครามระหว่าง 2 ฝ่าย เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้านและบริเวณชายแดนของแอฟริกาใต้ด้วย รัฐบาลคนผิวขาวจำคุกนักเคลื่อนไหวของฝ่ายต่อต้านที่จับได้ระหว่างการสู้รบ ตั้งแต่ระดับปฏิบัติการจนถึงระดับผู้นำ รวมทั้งนายเนลสัน แมนเดลา (Nelson Mandela) ผู้นำกลุ่มต่อต้านต้องผ่านกระบวนการต่อสู้ที่เจ็บปวดหลายครั้ง

ตั้งแต่ปี 1987 รัฐบาลผิวขาวได้เริ่มดำเนินการเจรจาอย่างลับๆ กับพรรค ANC โดยมีแมนเดลาซึ่งถูกจำคุกอยู่ในขณะนั้นเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการเจรจา แมนเดลาคิดเสมอว่าหากตนเองเป็นรัฐบาล จะทำอะไรให้แอฟริกาใต้ที่มีความหลากหลายวัฒนธรรมสามารถอยู่และแสวงหาทางออกร่วมกันได้ ด้วยคำถามเรียบง่ายแต่ท้าทายคือ “หากไม่มีพื้นที่พูดคุยร่วมกัน แล้วจะหาทางออกได้อย่างไร?”

เพื่อนำไปสู่การสร้างประเทศสายรุ้ง (Rainbow Nation) ซึ่งมีนัยถึงการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนของพลเมืองหลากสีผิวและมุ่งไปสู่การสมานฉันท์ของคนในชาติ รัฐบาลภายใต้การนำของประธานาธิบดีแมนเดลาในภายหลังจึงได้ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมการสมานฉันท์และเอกภาพแห่งชาติ (The Promotion of the National Unity and Reconciliation Act) และจัดตั้งคณะกรรมการการเพื่อความจริงและการสมานฉันท์ (Truth and Reconciliation Commission - TRC) ขึ้นเพื่อเดินสู่เป้าหมายดังกล่าว

หลักการของ TRC คือ การปรึกษาหารือ (Consultation) การสร้างฉันทามติร่วมกัน (Consensus) และการมีส่วนร่วม (Participation) โดยให้ทุกฝ่ายทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ มาหารือกันในคณะกรรมการการ เพื่อแสวงหาหนทางเยียวยาความสูญเสียที่เกิดขึ้น โดยหวังว่ากระบวนการดังกล่าวจะเป็นจุดสิ้นสุดของความเลวร้ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในยุคการแบ่งแยกสีผิว

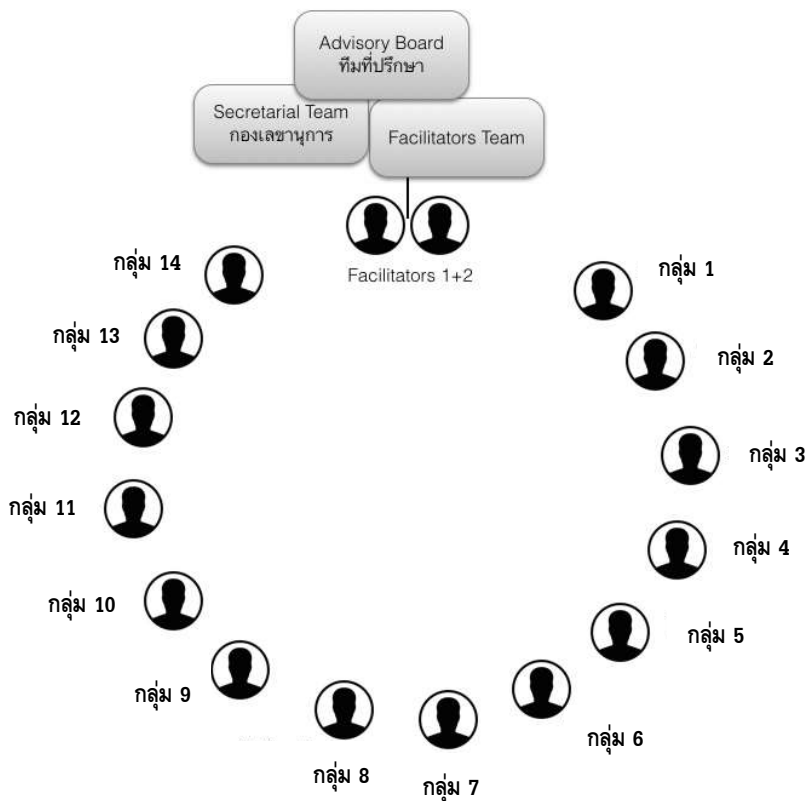
ดังนั้น กระบวนการเจรจาหรือการหาทางออกร่วมกันของแอฟริกาใต้จึงมีทั้งในระดับซึ่งเป็นการเจรจาระดับชาติ และระดับท้องถิ่นชุมชน Common Space ที่เกิดขึ้นนั้นมีการนำตัวแทนจากทั้งสามระดับ (แทร็ค 1-3) มานั่งคุยเพื่อสะท้อนความต้องการของกลุ่มต่างๆร่วมกัน มีการเรียงลำดับปัญหาและแสวงหาทางออกร่วมกัน ใช้ระยะเวลายาวนาน และมีการพูดคุยต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ เพื่อหาทางออกที่ประนีประนอมลงตัวได้ โดยสุดท้ายแล้วก็ประสบความสำเร็จ แม้โดยเฉลี่ยแล้ว กระบวนการหาทางออกร่วมกันเป็นเรื่องที่ท้าทายและสำเร็จเพียง 1 ใน 3 ก็ตาม

ลักษณะสำคัญของคอมมอน สเปซ (พื้นที่กลาง) คือ

- (1) ครอบคลุมทุกฝ่าย ถ้ามีกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้รับผลกระทบ แต่ไม่ได้ผู้นั้นก็ไม่เรียกว่าเป็น 'พื้นที่กลาง'
- (2) เป็นกระบวนการต่อเนื่องยาวนานของคนกลุ่มหนึ่งที่ทำางร่วมกันไปเรื่อย คนที่เข้ามาเป็นนักวิเคราะห์แก้ปัญหา และหาทางออก เป็นนักมาราธอน ไม่ใช่แค่นักวิ่งระยะสั้น และ
- (3) ต้องมีทีมอำนวยความสะดวกในการพูดคุยที่สะท้อนความหลากหลาย สามารถจัดการให้เกิดความต่อเนื่องได้

องค์ประกอบผู้เข้าร่วม

- มีทีมผู้อำนวยความสะดวกในการพูดคุย (Facilitators Team) ซึ่งต้องเป็นคณะบุคคลที่หลากหลายพอให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย
- มีทีมหนึ่งเป็นคณะเลขานุการ (Secretariat Team) ที่คอยประสานการจัดวง นัดวันและเวลาที่ทำให้เกิดการประชุมได้ รวมถึงสนับสนุนช่วยเหลือการทำงานของผู้อำนวยความสะดวก
- มีทีมที่ปรึกษา (Advisory Board) ที่มาจากกลุ่มพลังต่างๆในพื้นที่ที่มีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางการแก้ปัญหา
- มีตัวแทนแต่ละฝ่ายซึ่งตัวละครสำคัญ เป็นผู้มีส่วนได้เสียที่ควรเข้ามาพูดคุยทำงานทางความคิดเพื่อหาทางออกร่วมกัน

เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เข้าร่วม

สำหรับเกณฑ์ในการคัดเลือกให้คน/กลุ่มเข้ามาใน Common Space นั้น มี 2 ข้อที่ควรคำนึงถึง

- (1) 'ใคร' ที่มีอิทธิพลพอที่จะโน้มน้าวและนำความคิดคนอื่นได้ สามารถนำพาชีวิตผู้คนในอนาคตได้ เกิด เติบโต และอาศัยอยู่ในพื้นที่ความขัดแย้งนี้เพื่อให้น้ำหนักความชอบธรรมที่จะพูด
- (2) 'ใคร' ที่สามารถล้มกระดานได้ถ้าเขาไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่นี้

เกณฑ์ในการคัดกลุ่มมีแล้ว แต่การหาซื้อตัวคนที่เข้าเกณฑ์ดังกล่าว ก็มีทางเลือก 2 วิธีเช่นเดียวกัน คือ

(1) ขอรายชื่อจากกลุ่มนั้นๆ อย่างเป็นทางการให้ส่งรายชื่อมาให้ เช่น พรรคการเมือง บอกให้เขาส่งตัวแทนพรรคมาร่วม หรือกลุ่มคนต่างๆในพื้นที่จะมีมติส่งใครเข้ามาเป็นตัวแทนอย่างน้อยสองคน เพื่อจะได้ช่วยคิดช่วยเขียนข้อเสนอและสะท้อนความเห็นของกลุ่มขึ้นมาได้ หรือ

(2) สรรหารายชื่อจากฐานฐานล่าง ดูว่า ‘ใคร’ สามารถเชื่อมต่อสื่อสารสะท้อนวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มได้ก็เชิญมาเลย หลังจากได้ตัวคนจนครบองค์ประกอบของ Common Space แล้ว สิ่งแรกที่ต้องทำคือ การปรับความเข้าใจและสร้างความไว้วางใจกันก่อน ซึ่งก็ใช้เวลานานหลายเดือนแล้ว

วิธีการพูดคุยแสวงหาฉันทามติร่วมกัน

ขณะพูดคุยและแสวงหาฉันทามติร่วมกัน จะมีเทคนิคการคุยที่เป็นระบบเรียกว่า “One Text”

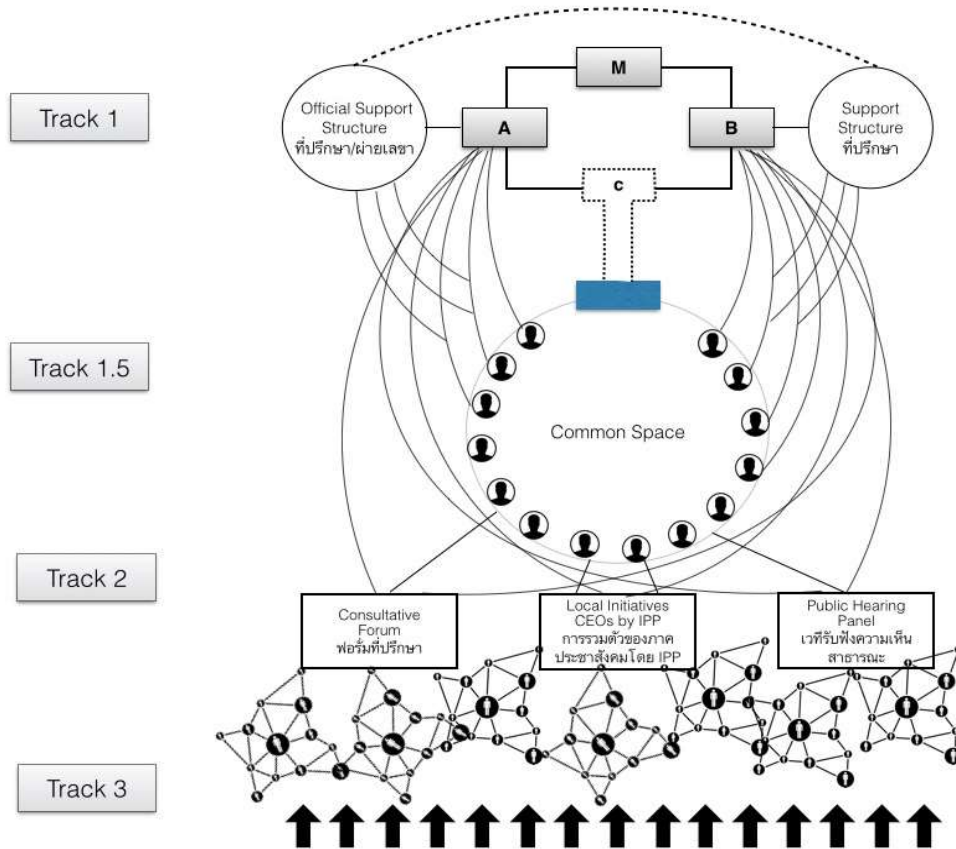
One Text คือกระบวนการทำเอกสารลายลักษณ์อักษรที่ทำให้ความคิดที่แตกต่างหลากหลายจากทุกฝ่ายมาอยู่ในเอกสารเดียวกัน เป็นเครื่องมือที่ทำให้ความเห็นต่างสุดขั้วพอพูดคุยถกเถียงและประนีประนอมกันได้ โดยรวบรวมความเห็นของทุกฝ่ายไว้ในเอกสารชุดเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น การถกเถียงความเป็นไปได้ของข้อเสนอทางการเมืองของกลุ่มขบวนการจะออกมาเป็นเอกสารฉบับเดียวโดยมีความเห็นของทุกฝ่ายอยู่ในนั้น และถกเถียงไปด้วยกันอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรอยู่ในฉบับเดียวกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างถกเถียงในเอกสารคนละฉบับกันซึ่งจะทำให้ทำงานยากและไม่สามารถประนีประนอมกันได้ การทำงานของเอกสารดังกล่าวที่ดีไปดูละเลยไม่รู้แล้วว่าเอกสารที่ถูกปรับแก้เป็นความเห็นจากฝ่ายใดแล้ว **จะทำให้เห็นช่องทางที่จะหาจุดลงตัวของความเห็นต่างๆ อันสามารถนำไปสู่การประนีประนอมได้**

วงนี้เจอกันบ่อยแค่ไหน

บางที่เดือนละครั้ง บางที่เดือนละสองครั้ง แต่ระหว่างที่ไม่ได้เจอกัน จะมีการประสานการสื่อสารโดยคณะเลขานุการตลอดเวลา เพื่อให้มีการสื่อสารและพัฒนาเอกสารร่วมกันไปเรื่อยๆ ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะทำได้ แต่ในวงการสร้างสันติภาพ **นี่คือเครื่องมือที่ทรงประสิทธิภาพที่สุดในการสร้างฉันทามติร่วมกันสำหรับผู้เกี่ยวข้องกับคู่ขัดแย้ง**

ทั้งนี้ หากจับ Common Space มาจัดวางอยู่ในแผนผังที่รวมรูปแบบการมีส่วนร่วมสาธารณะระดับต่างๆ ในกระบวนการสันติภาพนั้น จะเห็นภาพได้ดังนี้

จากภาพข้างต้น สังเกตมีการทำเส้นประไว้เพื่อให้เห็นการเชื่อมต่อระหว่าง Common Space กับการเป็นผู้สังเกตการณ์บนโต๊ะพูดคุย จะเข้าไปอย่างเป็นทางการหรือไม่ ต้องคิดต่อ แม้ตัวไม่อยู่แต่อาจส่งต่อความคิดให้ได้ ขณะเดียวกัน คู่ขัดแย้งแต่ละฝ่ายก็สามารถระดมเสียงของประชาชนอีกช่องทางหนึ่งผ่านทาง Common Space ได้

เราพูดถึง Common Space ที่อยู่ระหว่างแทร็ค 1.5 และ 2 ซึ่งเป็นตัวหนุนแทร็ค 1 เพื่อให้การพูดคุยอย่างเป็นทางการเดินทางเดินต่อไปได้ก็จริง แต่ด้านหนึ่ง Common Space ก็เป็นพื้นที่ที่หนุนแทร็ค 3 ด้วย เพราะเป็นพื้นที่เชื่อมต่อสะท้อนเสียงของฝ่ายต่างๆ พลัంగాของ ‘ฝ่ายที่สาม’ คือ เสียงประชาชนกลุ่มต่างๆ นี่จะสามารถสร้างสมดุลอำนาจของฝ่าย A และ B (คู่เจรจาทั้งสองฝ่าย) ไม่ให้ผูกขาดการพูดคุยไว้กับคนข้างบนแค่นี้ก็คนเท่านั้น

ชุดความรู้ IPP เป็นการสรุปความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระบวนการสันติภาพจากวิทยากรซึ่งได้รับเชิญมาแลกเปลี่ยนในเวทีเรียนรู้ (Learning Platform) อันเป็นพื้นที่กลางที่ประกอบด้วยคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีภูมิหลังและความเห็นทางการเมืองที่แตกต่างหลากหลายมาร่วมพูดคุยกัน วง IPP นี้ริเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2554 ด้วยความร่วมมือจากสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ศูนย์ข่าวสารสันติภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า, ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, มูลนิธิเบิร์กฮอฟ, และศูนย์ความร่วมมือทรัพยากรสันติภาพ